maar ook de zin duidelijk aantoont, dat aan geen meervoud *kan* worden gedacht.

In de opdracht schrijft Van Corput p. 6: „dat die *van der kercken alhier* goede oorsake gehadt hebben om vast te staen bij de suyvere leere", waar de bijvoeging *alhier* uitwijst, dat de plaatselijke kerk van Dordrecht is bedoeld.

Bij de uitlegging van het geloofsartikel over de heilige, algemeene Christelijke kerk schrijft Bastingius fol. 248: „In deze beschrijvinghe is aen te mercken dat Christus de Sone Gods word genoemt en uitdruckelijck geleert, te zijn de auteur *sijner kercken*"; waar blijkens het geloofsartikel van de algemeene kerk in het enkelvoud wordt gehandeld.

Op blz. 249 2de kol. schrijft hij: „Christus Jezus, onse eenige Salighmaker ende *'t Hooft sijner kercken*." Weer dus enkelvoud.

Op blz. 251 kol. 1: »So dient aenghemerckt, dat de onsichtbaerliche kercke mede begrijpt oock de gheloovigen die nu rusten in God, van den beginne aen tot nu toe, volghende de beschrijvinghe *der kercken*; want door de doot worden sij *van der kercken* niet afghescheiden". Is het nu sonneklaar dat de afgestorvenen wel tot *de algemeene kerk*, maar niet meer tot een plaatselijke kerk behooren, zoo is ook hier uitgemaakt dat *der kercken* beide malen enkelvoud is.

Op blz. 253 kol. 2: „Soo is dan de predicatie des Godtlichen Woorts het eerste kenteecken *der warer kercken Godts* en een besonderlic middel waardoor *in 't ghetal sijner kercken* werden aanghenomen allen, die naar de stemme des Evangelie in Christo ghelooven". Overmits nu iemand door te gelooven niet *een kerk* wordt, maar *lid* der kerk, zoo blijkt dat ook hier *kerk* beide malen alleen enkelvoud *kan* zijn. Iets wat bovendien de genitivus *warer* uitmaakt.

Op blz. 258 kol. 2: „Voor zeker houdende dat wij levendighe lidmaten *der kercken* zijn"; wat, naardien iemand nooit levend lidmaat van meer dan één kerk kan zijn, wel *enkelvoud* moet wezen.

Op dezelfde bladzijde: »De propheet getuyght dat *de* kercke vast gefundeert is op de heylighe berghen, d. i. boven in de hemelen; na dien ik *dezer kercken een lidmaat* ben, enz", waar het *enkelvoud* voorafgaat en dus ook de tweede uitdrukking niet anders dan enkelvoud zijn kan.

Op pag. 259: »Dat hij een levendigh litmaat *der kercken* is en eeuwigh zal blijven", waar de zaak het geschil uitmaakt.

Op blz. 259 kol. 2: „also dat gheen fatsoen *der kercken* conde ghespeurt worden," waaronder ook Docent De Cock niet anders dan enkelvoud *kan* verstaan.

Op blz. 261 kol. 2; „En daerom en ist niet wonder, naardien sy sulcke en derghelycke valsche teeckenen *der kercken* hebben ghestelt, dat sy daerwt voorder hebben besloten, dat *der kercken* authoriteyt meerder is als des Goddelijcken Woorts, en dat het hangt aen 't besluyt *der kercken* wat crediet men de de heijlighe Schrift behoort toe te kennen;" waar *der kercken* als van de Roomsche kerk gezegd, drie malen enkelvoud is in één zin.

Zoo zouden we kunnen voortgaan met citaat op citaat te stapelen. Doch waartoe meer? Als Docent De Cock zich de moeite gunt om al deze plaatsen met het Latijnsche origineel te vergelijken, zal hij overal *ecclesiae* in 't enkelvoud vinden; nergens *ecclesiarum* in het meervoud. En wil hij nog andere werken uit dien tijd opslaan, zoo zal hij overal onze stelling bevestigd vinden, dat *der kercken* zoowel enkelvoud als meervoud kan zijn, en selfs meer *enkelvoud* dan *meervoud* is.

Waar nog bij zij gevoegd, dat de vaste spelling, waarnaar men destijds schreef: *kercken-dienaar, kercken-raet, kercken-boeck* enz., nog door de samenstelling aan dezen ouden tweeden naamval herinnert.

Of mocht hij nog bewijs vergen, dat ook de taalkenners der Dordsche Synode desen tweeden naamval enkelvoud vrouwelijk op *n* kenden en gebruikten, zoo kan onze Statenoverzetting hem doen zien, hoe »eener vrouwen man" en „ter aerden" reeds op zichzelf deze meening bevestigen; iets wat door de overzetters in hun taalregels zelfs uitdrukkelijk vermeld is.

Maar ook van de Dordsche Synode zelve kan het bewijs geleverd.

Zoo staat in het Besluyt van deze Synode achter de Canones: „Alzoo dat haer noch het bloet Christi baten en can, noch de Doop, *noch het ghebet der kercken bij haren Doop*." Een zinsnee waar de officieele tekst overal *kercken* leest, en toch het Latijn geen meervoud, maar het enkelvoud *ecclesiae* biedt: „adeo ut iis nec Baptismus, nec *ecclesiae* in eorum baptismo preces, prodesse queant"; en bovendien reeds het enkele denkbeeld van een gebed van meerdere kerken bij één Doop als ongerijmd zichzelf uitsluit.

Onze *tweede* stelling houdt in, dat *der kercken* in art. 77, hoewel het ook meervoud zijn *kon*, geen meervoud, maar *enkelvoud* is.

Hiervoor geven we drieërlei bewijs.

1°. Dat óók in de Dordsche Kerkenordening de vorm: *der kercken* als enkelvoud voorkomt. Zie b. v. art. 82, waar van de attestatie gezegd wordt, dat ze gegeven moet „onder den seghel der kercken, of daar gheen seghel en is, van twee onderteekent." Een uitdrukking die ook naar Doc. De Cocks gevoelen op niets anders kan slaan dan op het zegel der plaatselijke kerk. Het Latijn heeft dan ook *sub sigillo Ecclesiae*.

2°. Dat in art. 77 de Latijnsche tekst geen *meervoud* maar een *enkelvoud* heeft. In de Acta van de Emdensche Synode is dit artikel artikel 31, en luidt: „in tertia *ecclesiae* significabitur, nisi resipiscat, excommunicandum esse, ut si pestinax fuerit, tacitis *ecclesiae* suffragiis excommunicetur."

En de Hollandsche vertaling heeft insgelijks: „door stilzwijgende verwilligh*e der gemeente*", waar het gebruik van *gemeente* voor *kerk* de zaak uitmaakt.

In Dordrecht op de Synode van 1578 is art. 96 geheel eensluidend, zoo in het Hollandsch als in het Latijn, alleen dat voor „excommunicandum" nog duidelijker staat: „a communione *ecclesiae* secludendum."

Deze bepaling nu is letterlijk alzoo in art. 77 van onze Dordsche Kerkenordening overgenomen, en wil de heer Doc. De Cock zich de moeite geven om in het archief der Haagsche Synode het origineel van de Dordsche Kerkenordening van 1619 te gaan nazien, dan kan hij zich ook daar overtuigen, dat er niet *ecclesiarum*, maar *ecclesiae* staat.

Enkelvoud dus en *geen* meervoud, gelijk er dan ook in het gelijkluidend artikel der uitgave voor de Walsche kerken staat *Eglise* en niet *Eglises*.

3°. de zaak wijst het uit.

„Stilzwijgende bewilliging" heeft alleen zin, als ik van de zaak kennis droeg. En hoe zou er nu ooit van „de stilzwijgende bewilliging" van 1300 of 1400 kerken sprake *kunnen* zijn, als er in Axel of Delfzijl een geheel onbekend lidmaat gecensureerd wierd?

Ook al wisten we niets verder, en ook al maakte taalgeschiedenis, officieele tekst en Latijn de zaak niet uit, dan nog *kon* „der kercken" in art. 77 niet anders verstaan en mocht het niet anders opgevat dan als *enkelvoud*. Elke andere opvatting alsof ons Kerkrecht „de stilzwijgende bewilliging der kercken" verstaan had van een toestemming zonder dat men ook maar iets van de zaak wist of kon weten, zou een blaam van onoprechtheid op ons Kerkrecht werpen, en zijn uitgeloopen op een spelen met de gemeenten, of wil men op een wassen neus.

Onze *derde* stelling kan na het gezegde kort afloopen. Ze luidt, dat we niet *willekeurig* maar *plichtmatig* bij onze uitgaven *kercken* in *kerke* veranderd hebben, niet om den zin te *veranderen*, maar om den zin te *behouden*.

Bij zulk een uitgave heeft men drieërlei keus. Men kan óf den ouden tekst letterlijk afdrukken; óf men kan hem geheel in onze spelling overbrengen; óf men kan zooveel van het oude houden, als er zonder aanleiding tot misverstand te geven bij ons nog mee door kan.

De laatste keuze wierd door ons gedaan.

Toegekomen aan art. 77 hadden we dus te vragen: Als we laten staan: *der kercken*, zal de gewone lezer dan terstond zien, dat hier *een enkelvoud* bedoeld is? Hierop luidde het antwoord stellig: *Neen*. Het zou en moest tot misverstand leiden.

Dit lei ons derhalve *den plicht* op, om voor *der kercken* te laten drukken *der kerke*.

We mochten *der kercken* niet laten staan.

Wij *behielden* den zin, maar *zinsverandering* wierd begaan in de editie der Dordsche Kerkenordening, die in 1882 bij Zalsman te Kampen het licht zag, toen daar *der kercken* in *der kerken* wierd omgezet.

Immers om in het enkelvoud *der kercken* te mogen schrijven, had men de oude spelling moeten behouden. *Der kerken* is nieuwe spelling en altoos meervoud.

Iets wat te meer verwondert, daar in deze zelfde editie in het gelijkluidend artikel van 1578 wel terdege *der gemeente* in het enkelvond staat.

En hiermee meenen we in ons pleidooi de bewijzen van onze volkomen onschuld zoo volkomen geleverd te hebben, dat we, zelfs Doc. De Cock rechter zijnde, geen oogenblik twijfelen, of hij verleent ons onverwijld ontslag van alle rechtsvervolging; een uitspraak ons ten gunste, die we in het eerstvolgend nummer van *De Bazuin* met vol vertrouwen te gemoet zien.

KUYPER.

Advies voor Kerkelijke Kas en Diaconie.

Door meer dan één gemeentebestuur is aan het bestuur der „Kerkelijke Kas" opgave gevraagd van al hetgeen bij art. 10 der armenwet is omschreven: het getal der door de vereeniging ondersteunden of verpleegden; het beloop hunner uitgaven voor beheer en voor onderhoud van allerlei aard; en van dat hunner inkomsten door collecten, inkomsten of andere vrijwillige bijdragen en subsidiën.

Mij is herhaaldelijk gevraagd, wat daarop geantwoord moet worden.

Ter voorkoming van noodelooze briefwisseling veroorloof ik mij der redactie van *de Heraut* te verzoeken, mijn advies in haar blad te willen opnemen.

Vermits het bestuur geene armen bedeelt, noch doet bedeelen, noch in de bedeeling op eenigerlei wijze gemengd wordt, kan, en moet het dus ook, naar waarheid antwoorden, dat het *niemand* ondersteunt of verpleegt; dat het evenmin *eenige uitgave* gedaan heeft *voor onderstand*; dat zijne uitgaven voor „beheer" enkel en alleen betreffen het beheer der goederen voor den eeredienst bestemd, en dus niet behoeven te worden vermeld.

Wat betreft »de inkomsten door collecten, inschrijvingen of andere vrijwillige bijdragen en subsidiën", zoo moet worden opgegeven al datgene wat *het bestuur zelf ten behoeve van het diaconale fonds*, (niet wat het voor kerkbouw en eeredienst) ontvangt. Al datgene derhalve, wat „door legaat, erfstelling of blijkbaar voor kapitaalvorming bestemde schenking is ingekomen voor het diaconale fonds" (zie art. 42 Huishoudelijk Reglement). Alles daarentegen, wat de gemeente op uitnoodiging *van den kerkeraad* bijeenbrengt of *door diakenen* wordt gecollecteerd, zoowel *in* als *buiten* de kerkgebouwen, komt niet in handen van het Bestuur der „Kerkelijke Kas"; daarvan wordt ook geen verantwoording gedaan aan dat bestuur; het moet dus *niet*, en kan trouwens ook niet, *aan het gemeentebestuur* worden opgegeven. Hebben misschien reeds hier of daar de diakenen aan het bestuur der „Kerkelijke Kas" het voordeelig saldo hunner ontvangsten en uitgaven opgegeven, overeenkomstig art. 42 van het Huishoudelijk Reglement, dan zou het bestuur ook het bedrag van dit saldo aan het gemeentebestuur kunnen meedeelen, ten einde alle aanmerkingen te voorkomen.

Indien het gemeentebestuur de opgaven niet gevraagd heeft aan het bestuur der „Kerkelijke Kas," maar *aan de diakenen*, dan zou ik aan de diakenen aanraden, alles op te geven wat de wet eischt; dus zoowel het *aantal* ondersteunden of verpleegden, als het *bedrag der inkomsten*, voorzoover die inderdaad aan de diakenen ten gebruike gegeven zijn. Men zal intusschen die opgaven alsdan moeten onderteekenen: de diaconie (of de diakenen) der Gereformeerde Kerk (of, als men wil, der Hervormde gemeente) *evenals tot dusver in die gemeente gebruikelijk was*. Men moet zich dus niet houden aan de meestal onnauwkeurige betiteling door het gemeentebestuur gebezigd; maar die onnauwkeurige betiteling behoeft de diakenen niet van antwoorden te weerhouden.

Het is van belang den boven aangeduiden weg nauwkeurig te volgen. Mocht evenwel een of ander Bestuur der »Kerkelijke Kas" reeds anders gehandeld hebben, dan zal het van dit advies *voor het vervolg* nota kunnen nemen, en dus *een volgend jaar* den juisteren weg kunnen inslaan.

A. F. DE SAVORNIN LOHMAN.

Amsterdam, 28 Juni 1818.

Achtste Jaarvergadering

van de Vereeniging voor hooger onderwijs op Gereformeerden grondslag, gehouden te Zwolle op 21 Juni.

(Slot)

Ons rest nog u binnen te leiden in de *algemene vergadering*, op den morgen van den 21sten Juni.

Terstond bij het binnentreden reeds liet het zich aanzien, dat geen enkel plaatsje van de ruime zaal onbezet zou blijven, en inderdaad moest dan ook het platform zelfs, waarop de bestuurstafel stond, zooveel mogelijk nog in gebruik genomen worden, om een vijftigtal belanghebbenden te bergen, hetwelk onder meer tengevolge had, dat de voorzitter niet precies op tijd beginnen kon.

De vergadering werd geopend met het zingen van Ps. 91: 1 en 5.

Plechtig en indrukwekkend klonk het uit honderden harten en monden:

Hij, die op Gods bescherming wacht,
Wordt door den hoogsten Koning
Beveiligd in den duistren nacht,
Beschaduwd in Gods woning.
Dies noem ik God, zoo goed als groot
Voor hen, die op Hem bouwen,
Mijn burcht, mijn toevlucht in den nood,
Den God van mijn betrouwen.

En na een korte ruste:

Ik steun op God, mijn toeverlaat;
Dies heb ik niets te vreezen.
Wie God vertrouwt, dien deert geen kwaad;
Uw tent zal veilig wezen:
Hij zal zijn engelen gebien,
Dat ze u op weg bevrijden,
Gij zult hun, in gevaren, *zien*
Voor uw behoudnis strijden.

Na dit lied der vertroosting en versterking las de voorzitter, Dr. Kuyper, uit het Boek der Openbaringen hoofdst. 14: 1—12 en sprak daarna ongeveer het volgende:

Schoon is het beeld, dat hier wordt geteekend... die stemmen der engelen, als stemmen uit den donkeren hemel, als de regen, die klettert, als de zware donders, die dreunen. Maar toch, ook bij dat dreunen van den donder, bij dat kletteren van den regen, één toon, die dat alles overstemt, als van cithers, boven die donkere wolken bespeeld, en wier tonen doorgaan tot het oor van den siener.

Beeld, hoe het gaat met het volk Gods, als het donker wordt en de toorn Gods ons verschrikt en toch... zalige troost valt; niet uit de sympathie der menschen, maar uit de sympathie der kinderen Gods, boven, die ons reeds voorgingen naar de gewesten der eeuwige gelukzaligheid.

Zulk een toon heeft ook onze hoogeschool noodig.

Ook voor ons is het in het jaar, dat nu achter ons ligt, niet altijd even vriendelijk geweest. Donkere wolken dreven ook *ons* boven het hoofd, en regens kletterden, en donders dreunden, ja, soms, dat de bodem onder onze voeten scheen te schudden.

Toen hebben onze benijders en bestrijders gejuicht: »Zij is gevallen, zij is gevallen, die Vrije Universiteit, die de rust en den vrede heeft verstoord!"

Want waarlijk, wat geschiedde in het afgeloopen jaar, is, voor wie God liefheeft, niet zonder droeve beteekenis!

Vóór acht jaren breidden wij, zoover we konden, de armen uit tot allen, die met ons wilden optrekken.

Hoewel toen reeds velen verre bleven, toch sloot een tal van broeders zich aan, wier sympathie voor ons hartelijk was, en van wie we dit saamgaan niet zouden verwacht hebben.

Zoo leefden wij een korten tijd samen, totdat, geheel buiten de hoogeschool, in de kerke onzer vaderen een storm opstak, en het tot een botsing kwam, die veel bitterheid in het gemoed wierp en den strijd heftig deed ontbranden.

Toen waren de tegenstanders gereed steenen te werpen in onzen hof en zij maakten zich op om uit te roepen: »De brand is daar, en *die* mannen hebben het vuur ontstoken, om ruim baan te maken voor de Vrije Universiteit, die den vrede in de kerk verwoest!"

Toch was dit roepen zóó onzinnig en dwaas, dat die broederen, die eerst zich nog hadden aangesloten, en straks ons verlieten, in het begin zelf er om lachten. En juist naarmate men kerkelijk verschillend wandelde, was er des te meer ijver, die prikkelde tot warmte en gloed!

De dingen hadden sinds hunnen loop, de wigge drong dieper door en de droeve historie van het laatste jaar zei: 't Is hun te veel geweest; zij hebben het oor te veel opengezet voor de fluisteringen.... niet van de citherspelers — en hebben zich niet weten staande te houden tusschen de twee vuren, en — hebben *ons* verlaten.

Onder die ons verlieten nu zijn tweeërlei. Een groep van mannen, die in ijver ons nog vooruitliepen, omdat zij onze school op het oog hadden tot bereiking van eigen doel, zwakke karakters — mannen zonder karakter, en die nu *ons hebben bevrijd*. En het oordeel over hen was niet, dat zij ons verlaten hebben, maar dat zij een tijdlang bij ons waren.

Maar ook een andere groep van broeders, die wel met het hart bij ons waren, en die zich wel geven wilden, maar die, door het glibberige van den weg en door den invloed van de kringen waarin zij verkeerden, den moed verloren en begonnen te gelooven wat van ons gelasterd wordt. En om hen schreit onze ziel, want het zou zijn: aan de broederliefde niet meer gelooven, zoo het hart hierdoor niet diep gewond zich voelde.

Als wij *nu* hebben uit te spreken, dat uit den kring der hoogleeraren terugtrad een man, met wien ik persoonlijk zulk een groot deel van mijn leven doorleefd heb; een man met groote talent, met diep inzicht, met fijne opmerkingsgaven, met warmte van gemoed, met een belangstelling die zich uitstrekte tot zóóveel verschillends en die, zoo bijna geheel, de onze was, als Dr. Hoedemaker, en die nu zich tegen ons keert, dan weet ik, dat door velen uwer iets gevoeld wordt van wat *ik* gevoel: weemoed en een droeve klacht der ziel.

Als wij uit den kring der curatoren terug zien treden een man, die, eerder dan de meesten onzer, voorop stond in den strijd, en het eerst in Friesland de banier opstak, en die scheen geroepen te zijn om Utrecht ter victorie te leiden, en die door zijn rijpe jaren en door zijn naam en door zijn woord een steun voor ons was, Ds. Felix, wie bedroeft zich dan niet met mij, dat nu oog *deze* band is doorgebroken?

Als wij uit den kring der directeuren zien uitgetreden twee mannen, die onze directeuren hielpen in hun moeilijke taak; één, wiens naam reeds verbonden was aan het Réveil; de ander, wiens naam onder de leden der Staten-Generaal, zoo voor ons volk als voor ons, een teeken was van verheuging en dank, G. H. L. Baron van Boetzelaar en J. C. Fabius, wie treurt dan niet met ons, dat de scheur zóó diep is doorgetrokken, dat zij *uit overtuiging* ons moesten verlaten?

Laat ons voor de ernstige beteekenis van dien tegenspoed het oor niet sluiten, laat ons niet onverschillig zijn jegens deze broeders, maar laat het ons verootmoedigen en ons doen vragen, of wij ook in het zuiver beginsel der liefde, en het omwinden van deze broederen met onze liefde, misschien zijn te kort geschoten.

Hier spreekt God de Heere uit donderslagen en kletterende regens; en, dit moet goed worden verstaan, want eerst zóó daalt er vertroosting uit dat lied, daarboven. De stemmen van de wolken der getuigen roepen ons toe: »Ook *wij* hebben een strijd gestreden, ook *wij* hebben door donkerheid gewandeld, en toch, geen instrument tegen ons mocht gelukken!"

Dat lied nu leert niemand dan wie het teeken draagt; maar ook onder ons zijn dezulken, die iets daarvan beluisteren en gevoelen en weten, dat van deze wereld niet anders kan rijzen dan onreine damp en dat de vertroosting alleen van boven komen kan, van de engelen, die gezonden worden om dien troost te brengen.

Wij zongen er van, want troost is er ook in de tonen; er is losmaking en bevrijding van de handen der smart in het lied, door God geleerd; er is losmaking en bevrijding, als God, in gevaren en nooden, zijnen engel zendt met schat van hemeltonen.

Zoo zij 't ook ons, op den weg vol donkerheid, maar nu ook vol luister. De Heere doet het lied der engelen ook voor ons klinken, het eeuwig Evangelie. — De Methodisten zeggen wel, dat *dit* alleen het Evangelie is, nl. »dat God den zondaar bekeert", maar wij zeggen dat *dit* niet minder, dat dit allereerst het Evangelie is: dat er zou geroepen worden voor God om de eere zijns naams. En dan roepen de Methodisten: »Weg er mee: de bekeering van den mensch, *dat* is het een en het al!"

Met wie houden de engelen het? Zij roepen: »Vreest God, en geeft Hem heerlijkheid, want de ure zijns oordeels is gekomen. En aanbidt Hem, die den hemel en de aarde en de zee en de fonteinen der wateren gemaakt heeft!" Waarom is *dat roepen* het Evangelie voor het volk van God? Zeker, God wil ook een vragen: »Red mij!" en Christus bidt voor al de zijnen, maar de echte bidder weet, dat er geschreven staat: »Gij zult liefhebben den Heere, uwen God, met geheel uw hart en met geheel uwe ziel en met geheel uw verstand. Dit is het eerste en het groote gebod!" En daarom, *dit*, deze liefde, gaat boven alles.

Daarom bestrijdt ons de wereld en de half-Christen, die de redding van den mensch als 't eenig Evangelie achten. En nu komt de worsteling in de ziel der gelooviger, en de angstige vraag rijst op: Heb ik ook misschien verkeerd gekozen? Maar de engel Gods komt, en vliegt met het eeuwig Evangelie door de lucht, en dat Evangelie is: »Vreest God, en geeft Hem heerlijkheid!" Maar toch, de angst blijft, want de macht der wereld is zoo gevat; en, zoo ergens, dan gevoelen *wij* het, in onze hoogeschool.

Vier machtige universiteiten staan tegen ons over, elk met vijf faculteiten, een elk dier faculteiten met meer leeraars dan onze geheele school er telt. Zij dragen den roem van heel Europa, en al wat in Nederland zegt beschaafd te wezen wuift haar de palm der eere toe.

En toch, zij zijn de belichaming van een bewustzijn, van een denkwereld, waartegenover wij staan en klagen: wij kunnen ons daarin niet vinden; wij denken anders, wij gevoelen anders, en daarom, onze denkwereld is geheel verschillend.

En nu ontbrandt de strijd tusschen deze twee denkwerelden, en de Vrije Universiteit staat in het midden, en — wordt verdrukt.

Die strijd is zoo zwaar, want het is dezelfde nog, die eenmaal opkwam aan de boorden van Tiger en Euphraat, en die toen reeds de volken benauwde; die voortgeplant is door Rome en Griekenland welke, met legioenen ginds en met uitgesproken gedachten hier de wereld vervulden.

Het is Babylon — de belichaming van al wat zich tegen God verheft en den Heere zoekt te ontrukken niet alleen de wereld, maar ook den hemel, om dien zelf te bezitten.

Die strijd heeft *altoos* Gods volk gedrukt en in moeite en benauwdheid gebracht, want er is dáár, aan de overzijde, zooveel schoons en wat den mensch aantrekt, en wij staan zoo zwak er tegenover, want het is Nazareth tegenover Babylon!

Maar nu komt de tweede engel, roepende: »Zij is gevallen, zij is gevallen, Babylon, die groote stad, omdat zij uit den wijn des toorns harer hoererij alle volken heeft gedrenkt." Ja, Babylon *is* gevallen, in zijn wortel gevallen, in den raad Gods, door het kruis — en eens zult gij haar val ten volle zien. In die wetenschap, dat hare muren reeds zijn losgewrikt, dáárin ligt wat de geestdrift ontsteekt, en wij trekken op, want Babylon imponeert ons niet meer!

Maar daar is nog banger benauwing voor Gods volk en voor ons: de vijand kan van binnen insluipen, zoodat gij in uw stichting en onder het volk des Heeren verzocht wordt en verleid, en dat gij ook uitgaat als dienaar naar Sichem, om den dienst van het beeld eens van verre te zien, en .... om ongemerkt het teeken er van te ontvangen.

Die macht, die opkomt van beneden, heeft iets dierlijks, en daarom spreekt Babylon onbewust zich uit in de voorstelling van dierenkoppen. Het trekt neer naar het dierlijke.

Die macht wil den mensch, eenmaal geschapen naar Gods beeld, herscheppen naar het eigen beeld, om hem te brengen tot zelfaanbidding.

En daarvan nu is in ons allen een beginsel. Maar juist daarom volgt de derde engel, zeggende met een groote stem: »Indien iemand het beest aanbidt en zijn beeld, en ontvangt het merkteeken aan zijn voorhoofd, of aan zijne hand, die zal ook drinken uit den wijn des toorns Gods, die onvermengd ingeschonken is in den drinkbeker zijns toorns, en zal gepijnigd worden met vuur en sulfer en voor het Lam, en de rook van hunne pijniging gaat op in alle eeuwigheid, en zij hebben geen rust dag en nacht, die het beest aanbidden en zijn beeld, en zoo iemand het merkteeken zijns naams ontvangt."

En daarom, ziet wat gezegd wordt na den zang des engels: »Hier is de lijdzaamheid der heiligen." — Lijdzaamheid, want profetisch viel Babylon, maar werkelijk staat het nog, en triumfeert nog, en ook onze stichting moet strijden en ten einde toe gesmaad worden; en dien strijd strijden en dien smaad dragen kan alleen, wie die lijdzaamheid verstaat.

En opdat nu niemand op valsche bevindelijkheid steune, staat er bij: »Hier zijn zij, die de geboden Gods bewaren en het geloof van Jezus."

Laat dat de toetssteen zijn, ook voor de representanten van het Hooger Onderwijs onder u, of ook dáár *die* onderwerping gezien wordt; geen valsche roem of dweperij, maar die heerlijkheid, die bloesem is van de lijdzaamheid Gods, onder de heiligen, wier zonden gewasschen zijn door het bloed des Lams.

Moge het lied der engelen ons telkens tegenklinken in bange oogenblikken, en zij dat lied het dan ook, wat telkens ons drijft tot verheerlijking door dankzegging, maar ook tot een aanloopen en smeeken, dat God met zijne hand onze stichting bescherme!

Hierop ging spreker ons voor in een vurig gebed.

Onder den machtigen indruk van het gehoorde, ging het niet zoo gemakkelijk terstond af te dalen tot de sfeer van de alledaagsche of liever allejaarlijksche werkzaamheden; doch de tijd drong; en dus werd na goedkeuring van de verschillende verslagen overgegaan tot de verkiezing van verschillende leden van het bestuur.

Gekozen werden de heeren G. H. Th. à Th. van der Hoop en E. G. Wentink en tot plaatsvervangers de heeren C. M. E. Van Löben Sels en Mr. Th. Heemskerk.

Over de vraag van het bestuur, of het, na de optreding van het tegenwoordig ministerie, niet op den weg der vereeniging zou liggen den *effectus civilis* te vragen voor de *juridische* en *literarische* faculteiten, kon wel van gedachten gewisseld worden, maar uiteraard geen beslissing door de vergadering genomen worden. Na een inleidend woord van den voorzitter ontwikkelden achtereenvolgens de heeren Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman, Mr. D. P. D. Fabius en Dr. F. L. Rutgers verschillende bezwaren tegen de strekking van de vraag, door het bestuur gesteld, waarop ten slotte door het bestuur, bij monde van den heer W. Hovy, werd gezegd, dat, na al het gehoorde, het bestuur winst zou doen met de verschillende meeningen, die daarin waren uitgesproken.

Over de wenschelijkheid van de oprichting van een Gereformeerd gymnasium te Amsterdam, werd, wegens het vergevorderd uur, alleen het woord gevoerd door Dr. J. Woltjer. Z.Hooggl. achtte het wenschelijk, dat vóór September 1889 te Amsterdam een dergelijk gymnasium worde opgericht, doch voorloopig alleen met de twee of drie eerste klassen.

Daar ook op dit punt de vergadering niet beslissen kon, werd deze zaak verder overgelaten aan het beleid des bestuurs.

Ook omtrent de plaats van samenkomst werd nog niets besloten, en alleen werden, om in aanmerking te komen, van verschillende zijden Groningen, Amsterdam, Dordrecht en Rotterdam genoemd.

Toen de korte notulen waren voorgelezen en niemand meer verlangde het woord te voeren, werd de vergadering door den voorzitter met dankzegging gesloten.

Thans volgde een pauze, na afloop waarvan de openbare meeting zou plaats vinden, waarvan wij het verslag reeds in het vorig nummer van *De Heraut* onder de aandacht onzer lezers brachten.

En zoo behoort ook de *achtste* jaarvergadering der vereeniging weêr tot de geschiedenis; vergadering die, naast den zegen en de hulp des Heeren, mede door de voortreffelijke zorg van de regelingscommissie wel tot de best geslaagde mag gerekend worden.

En hiermede roepen wij elkander een »tot weêrziens!" toe. — En *met* onze weg tot over een jaar ook weêr door de bestrijding heen, omdat »Babylon nog triumfeert", laat ons dan Thomas á Kempis nog eens opslaan, en, met het oog op onze geliefde hoogeschool, hem nazeggen: »Ik dank U (Heere!) dat Gij mij geene rampen hebt gespaard, maar mij met scherpe roeden geslagen, dat Gij smarten en benauwdheden over mij gebracht hebt. Uwe tucht, als zij over mij komt, en uwe roede, als zij over mij wordt opgeheven, zullen mij leeren en onderrichten."

P. N. K.